

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 24 mei 2022
(OR. en)

**Interinstitutioneel dossier:
2022/0165(NLE)**

9470/22
ADD 1

SOC 308
EMPL 204
ECOFIN 498
EDUC 186
JEUN 81
GENDER 66
ANTIDISCRIM 49

VOORSTEL

van:	de secretaris-generaal van de Europese Commissie, ondertekend door mevrouw Martine DEPREZ, directeur
ingekomen:	23 mei 2022
aan:	de heer Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, secretaris-generaal van de Raad van de Europese Unie
nr. Comdoc.:	COM(2022) 241 final ANNEX
Betreft:	BIJLAGE bij Voorstel voor een BESLUIT VAN DE RAAD betreffende de richtsnoeren voor het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten

Hierbij gaat voor de delegaties document COM(2022) 241 final ANNEX.

Bijlage: COM(2022) 241 final ANNEX

Brussel, 23.5.2022
COM(2022) 241 final

ANNEX

BIJLAGE

bij

Voorstel voor een BESLUIT VAN DE RAAD
betreffende de richtsnoeren voor het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten

BIJLAGE

Richtsnoer 5: De vraag naar arbeid stimuleren

De lidstaten moeten een duurzame sociale markteconomie actief bevorderen en investeringen in het scheppen van hoogwaardige banen faciliteren en ondersteunen. Hierbij moeten zij ook het potentieel van de digitale en de groene transitie benutten, in het licht van het EU-kerndoel inzake werkgelegenheid voor 2030. Daartoe moeten zij de belemmeringen wegnemen waarmee bedrijven bij het werven van personeel geconfronteerd worden, verantwoord ondernemerschap en echte zelfstandige arbeid bevorderen en vooral de oprichting en groei van kleine en middelgrote ondernemingen ondersteunen, onder andere via toegang tot financiering. De lidstaten moeten de ontwikkeling van de sociale economie actief bevorderen en het volledige potentieel ervan benutten, sociale innovatie en sociale ondernemingen stimuleren, en bedrijfsmodellen aanmoedigen die hoogwaardige banen creëren en sociale voordelen op lokaal niveau genereren, met name in de circulaire economie en in gebieden die het zwaarst worden getroffen door de transitie naar een groene economie als gevolg van de sectorale specialisatie ervan.

Naar aanleiding van de COVID-19-crisis moeten de herstructureringsprocessen ook vergemakkelijkt en ondersteund worden door goed opgezette werktijdverkortings- en soortgelijke regelingen, waar nodig met oog voor het behoud van werkgelegenheid, om de modernisering van de economie ondersteunen, onder meer via de ontwikkeling van de bijbehorende vaardigheden. Er moeten goed doordachte aanwervings- en transitiestimulansen en bij- en omscholingsmaatregelen worden overwogen om het scheppen van banen en de transities te ondersteunen en tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden aan te pakken, ook in het licht van de digitale en de groene transitie en de gevolgen van de Russische invasie in Oekraïne.

Er moet minder belasting worden geheven op arbeid en meer op andere bronnen die voordeliger zijn voor de werkgelegenheid en de inclusieve groei, en die stroken met de klimaat- en milieudoelstellingen. Daarbij moet rekening worden gehouden met het herverdelingseffect van het belastingstelsel en moeten de inkomsten voor een toereikende sociale bescherming en groeibevorderende uitgaven worden veiliggesteld.

De lidstaten, met inbegrip van die met een wettelijk minimumloon, moeten collectieve loononderhandelingen bevorderen en de sociale partners daarbij effectief betrekken op een transparante en voorspelbare manier, om ervoor te zorgen dat de lonen kunnen worden afgestemd op de ontwikkeling van de productiviteit en om billijke lonen die een behoorlijke levensstandaard garanderen, te bevorderen, waarbij de aandacht vooral uitgaat naar de lagere en middeninkomens om de opwaartse sociaal-economische convergentie te versterken. Loonvormingsmechanismen moeten rekening houden met sociaal-economische omstandigheden, met inbegrip van regionale en sectorale ontwikkelingen. Rekening houdend met de nationale praktijken en de autonomie van de sociale partners, moeten de lidstaten en de sociale partners ervoor zorgen dat alle werknemers een billijk loon krijgen, direct dan wel indirect op basis van collectieve overeenkomsten of een toereikend wettelijk minimumloon. Daarbij moeten zij rekening houden met het effect van het loon op het concurrentievermogen, het scheppen van banen en de armoede onder werkenden.

Richtsnoer 6: Het arbeidsaanbod vergroten, de toegang verbeteren tot de arbeidsmarkt en de mogelijkheden om gedurende het hele leven vaardigheden en competenties te verwerven, verruimen

Tegen de achtergrond van de digitale en de groene transitie, demografische veranderingen en de oorlog in Oekraïne moeten de lidstaten de duurzaamheid, de productiviteit, de inzetbaarheid en het menselijk kapitaal vergroten door ervoor te zorgen dat mensen in de loop van hun leven vaardigheden en competenties opdoen om te kunnen voldoen aan de huidige en toekomstige behoeften op de arbeidsmarkt, in het licht van het EU-kerndoel inzake vaardigheden voor 2030. De lidstaten moeten ook aanpassingen en investeringen in hun onderwijs- en opleidingsstelsels doorvoeren om te voorzien in hoogwaardig en inclusief onderwijs, met inbegrip van beroepsonderwijs en -opleiding, toegang tot digitaal leren, en taalopleidingen (bv. in het geval van vluchtelingen, met name uit Oekraïne). De lidstaten moeten samenwerken met de sociale partners, aanbieders van onderwijs en opleiding, ondernemingen en andere belanghebbenden om structurele tekortkomingen in de onderwijs- en opleidingsstelsels aan te pakken en de kwaliteit en de relevantie ervan voor de arbeidsmarkt te verbeteren, ook om de groene en de digitale transitie mogelijk te maken, de bestaande mismatch in vaardigheden aan te pakken en nieuwe tekorten te voorkomen, met name voor activiteiten in verband met REPowerEU, zoals de uitrol van hernieuwbare energie en de renovatie van gebouwen. Bijzondere aandacht moet worden besteed aan de uitdagingen waarmee leerkrachten en opleiders worden geconfronteerd, onder meer door te investeren in hun digitale competenties. De onderwijs- en opleidingsstelsels moeten alle lerenden sleutelcompetenties bijbrengen, waaronder basis- en digitale vaardigheden maar ook transversale competenties, om de basis te leggen voor aanpassingsvermogen en veerkracht in het verdere leven. De lidstaten moeten ernaar streven de voorziening van individuele opleidingsrechten te versterken en zorgen voor de overdraagbaarheid van die rechten bij de overgang naar een nieuwe baan, waar nodig door middel van individuele leerrekeningen, en voor een betrouwbaar systeem voor de beoordeling van de kwaliteit van opleidingen. De lidstaten moeten het potentieel van microcredentials ten volle benutten om een leven lang leren en inzetbaarheid te ondersteunen. Zij moeten iedereen in staat stellen te anticiperen op de behoeften van de arbeidsmarkt en zich daaraan beter aan te passen, met name door middel van voortdurende bij- en omscholing en het verschaffen van geïntegreerde begeleiding en geïntegreerd advies, met als doel eerlijke en rechtvaardige transities voor iedereen te ondersteunen, de sociale resultaten te versterken, tekorten op de arbeidsmarkt en de mismatch in vaardigheden aan te pakken, de economie in het algemeen schokbestendiger te maken en eventuele aanpassingen te faciliteren.

De lidstaten moeten gelijke kansen voor iedereen bevorderen door ongelijkheden in onderwijs- en opleidingsstelsels aan te pakken. Met name moeten kinderen toegang krijgen tot kwaliteitsvolle voor- en vroegschoolse educatie en opvang, in overeenstemming met de Europese kindergarantie. De lidstaten moeten het algemene kwalificatieniveau verhogen, het aantal voortijdige verlaters van onderwijs en opleiding verminderen, de toegang tot onderwijs voor kinderen uit verafgelegen gebieden stimuleren, beroepsonderwijs en -opleiding aantrekkelijker maken en de toegang tot tertiair onderwijs en de voltooiing ervan bevorderen, de overgang van onderwijs naar werk voor jongeren vergemakkelijken door middel van hoogwaardige stages en leerlingplaatsen, en de deelname van volwassenen aan permanente educatie vergroten, met name van lerenden uit kansarme milieus en van de minst gekwalificeerde leerlingen. Rekening houdend met de nieuwe eisen van een digitale, groene en vergrijzende samenleving, moeten de lidstaten werkpleklers in hun stelsels voor beroepsonderwijs en -opleiding een grotere rol geven, onder meer door kwalitatief goede en effectieve leerlingplaatsen, en ervoor zorgen dat er meer mensen, en met name vrouwen, afstuderen in wetenschap, technologie, engineering en wiskunde (STEM), zowel in stelsels voor beroepsonderwijs en -opleiding als in het tertiair onderwijs. Voorts moeten de lidstaten de relevantie voor de arbeidsmarkt van tertiair onderwijs en, in voorkomend geval, onderzoek vergroten, de monitoring en prognose van vaardigheden verbeteren, vaardigheden

zichtbaarder en kwalificaties beter vergelijkbaar maken, ook wanneer zij in het buitenland zijn verworven, en meer mogelijkheden bieden voor de erkenning en validering van vaardigheden en competenties die buiten formeel onderwijs en formele opleiding zijn verworven. De lidstaten moeten het aanbod van en deelname aan flexibele vormen van voortgezet beroepsonderwijs en voortgezette beroepsopleiding verbeteren en uitbreiden. Zij moeten ook laaggeschoolde volwassenen ondersteunen, zodat die op lange termijn (beter) inzetbaar blijven, door de toegang tot en de benutting van hoogwaardige leermogelijkheden te verbeteren. Dit kan door de uitvoering van de aanbeveling tot invoering van bijscholingstrajecten, met onder andere een beoordeling van de vaardigheden, een op de marktkansen afgestemd aanbod van onderwijs en opleiding, en de validering en erkenning van verworven vaardigheden.

De lidstaten moeten werklozen en inactieve personen tijdig doeltreffende, gecoördineerde bijstand op maat verlenen in de vorm van hulp bij het zoeken van een baan, opleiding, omscholing en toegang tot andere ondersteunende diensten, met bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen en personen die bijzonder getroffen zijn door de groene en de digitale transitie. Er moet zo snel mogelijk worden voorzien in omvattende strategieën waarbij uiterlijk na 18 maanden werkloosheid een grondige beoordeling van elke werkloze wordt uitgevoerd, om langdurige en structurele werkloosheid sterk terug te dringen en te voorkomen. Er moeten oplossingen worden gezocht voor de jeugdwerkloosheid en jongeren die geen onderwijs of opleiding volgen (NEET's), door voortijdig schoolverlaten te voorkomen en de overgang van school naar werk structureel te verbeteren, onder andere door middel van een volledige uitvoering van de versterkte jongerengarantie, in het bijzonder ter bevordering van hoogwaardige werkgelegenheid voor jongeren bij het herstel na de pandemie. Daarnaast, en in het licht van het Europees Jaar van de jeugd 2022, moeten de lidstaten hun inspanningen opvoeren, met name om te benadrukken hoe de groene en de digitale transitie een hernieuwd toekomstperspectief bieden en kansen scheppen om de negatieve gevolgen van de pandemie voor jongeren tegen te gaan.

De lidstaten moeten ernaar streven belemmeringen en ontmoedigende factoren weg te nemen en prikkels te bieden voor participatie op de arbeidsmarkt, met name voor mensen met een laag inkomen, tweede verdieners en degenen die het verst van de arbeidsmarkt af staan, met inbegrip van mensen met een migrantenachtergrond en gemarginaliseerde Roma. Gezien het grote tekort aan arbeidskrachten in bepaalde beroepen en sectoren moeten de lidstaten bijdragen tot het stimuleren van het arbeidsaanbod, met name door het bevorderen van toereikende lonen en fatsoenlijke arbeidsomstandigheden, en een doeltreffend actief arbeidsmarktbeleid. De lidstaten moeten, onder meer via gerichte financiële ondersteuningsmaatregelen en diensten, ook ondersteuning bieden voor een aangepaste werkomgeving, zodat personen met een handicap kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt en aan het maatschappelijk leven.

De arbeidsparticipatie- en loonkloof tussen vrouwen en mannen moet worden aangepakt. De lidstaten moeten werk maken van gelijkheid van vrouwen en mannen en een grotere participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt, onder meer door te zorgen voor gelijke kansen en loopbaanontwikkeling en door belemmeringen voor de toegang tot leiderschapsposities op alle besluitvormingsniveaus weg te nemen. Er moet worden gezorgd voor gelijke beloning voor gelijk of gelijkwaardig werk, alsook voor loontransparantie. Het combineren van werk, gezin en privéleven moet voor zowel vrouwen als mannen worden bevorderd, in het bijzonder door toegang te bieden tot hoogwaardige en betaalbare voorzieningen voor langdurige zorg en voor- en vroegschoolse educatie en opvang. De lidstaten moeten ervoor zorgen dat ouders en andere personen met zorgtaken toegang hebben tot gepast verlof om gezinsredenen en flexibele werkregelingen, zodat een goede combinatie van werk, gezin en privéleven mogelijk

is, en zij moeten een evenwichtig gebruik van verlofrechten tussen vrouwen en mannen bevorderen.

Richt snoer 7: De werking van de arbeidsmarkten en de doeltreffendheid van de sociale dialoog verbeteren

De lidstaten moeten samen met de sociale partners werken aan eerlijke, transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden, waarbij de rechten en verplichtingen moeten worden afgewogen, zodat zij van een dynamische en productieve beroepsbevolking en nieuwe arbeidspatronen en bedrijfsmodellen kunnen profiteren. Zij moeten segmentatie op de arbeidsmarkt voorkomen en terugdringen, zwartwerk en schijnzelfstandigheid bestrijden en de overgang naar arbeidsrelaties voor onbepaalde tijd bevorderen. Regels voor bescherming van de werkgelegenheid, alsook arbeidswetgeving en instellingen moeten allemaal bijdragen tot zowel een gunstig wervingsklimaat als de nodige flexibiliteit voor werkgevers om snel in te spelen op economische veranderingen, en moeten tegelijk arbeidsrechten vrijwaren en sociale bescherming, een passende beveiliging en een gezonde, veilige en aangepaste werkomgeving voor alle werknemers waarborgen. De bevordering van het gebruik van flexibele werkregelingen zoals telewerken kan bijdragen tot een hogere arbeidsparticipatie en inclusievere arbeidsmarkten in de situatie na de pandemie. Tegelijkertijd is het belangrijk ervoor te zorgen dat de rechten van werknemers op het gebied van arbeidstijd, arbeidsvoorwaarden en het evenwicht tussen werk en privéleven worden geëerbiedigd. Arbeidsrelaties die leiden tot onzekere arbeidsvoorwaarden moeten worden voorkomen, onder meer in het geval van — in het bijzonder laaggeschoolde — platformwerkers en misbruik van atypische arbeidsovereenkomsten moet worden bestreden. In het geval van onrechtmatig ontslag moet er toegang zijn tot effectieve en onpartijdige geschillenbeslechting en moet een recht op verhaal bestaan, met inbegrip van gepaste compensatie.

Het beleid moet gericht zijn op verbetering en ondersteuning van participatie op, aanpassing aan en overgangen op de arbeidsmarkt, onder meer in achtergestelde regio's. De lidstaten moeten personen die aan de arbeidsmarkt kunnen deelnemen, met name kwetsbare groepen zoals laaggeschoolden, mensen met een migratieachtergrond, met inbegrip van personen met een tijdelijke beschermingsstatus, en gemarginaliseerde Roma daadwerkelijk daartoe activeren en in staat stellen. De lidstaten moeten het toepassingsgebied en de doeltreffendheid van het actief arbeidsmarktbeleid versterken door de doelgerichtheid, de reikwijdte en de dekking ervan te vergroten en door het beter te koppelen aan sociale diensten, opleiding en inkomenssteun voor werklozen, terwijl zij werk zoeken, en op basis van hun rechten en plichten. De lidstaten moeten de capaciteit van de openbare diensten voor arbeidsvoorziening vergroten om werkzoekenden tijdig bijstand op maat te bieden, in te spelen op de huidige en toekomstige behoeften van de arbeidsmarkt, en resultaatgericht beheer uit te voeren, ook via digitalisering.

De lidstaten moeten werklozen toereikende uitkeringen van redelijke duur verschaffen, in overeenstemming met hun bijdragen en de nationale bepalingen om daarvoor in aanmerking te komen. Werkloosheidsuitkeringen mogen een snelle terugkeer op de arbeidsmarkt niet ontmoedigen en moeten gepaard gaan met een actief arbeidsmarktbeleid.

De mobiliteit van lerenden en werknemers moet op passende wijze worden ondersteund om hun vaardigheden en inzetbaarheid te verbeteren en het potentieel van de Europese arbeidsmarkt optimaal te benutten, waarbij ook moet worden gezorgd voor eerlijke voorwaarden voor iedereen die een grensoverschrijdende activiteit verricht, en er meer administratieve samenwerking moet komen tussen nationale overheden met betrekking tot mobiele werknemers, met de ondersteuning van de Europese Arbeidsautoriteit. De mobiliteit van werknemers in kritieke beroepen en van grensarbeiders, seizoenarbeiders en

gedetacheerde werknemers moet worden ondersteund bij tijdelijke grenssluitingen om volksgezondheidsoverwegingen.

De lidstaten moeten er ook naar streven de juiste voorwaarden te scheppen voor nieuwe vormen van werk, door hun werkgelegenheidspotentieel te benutten en er tegelijkertijd voor te zorgen dat deze in overeenstemming zijn met de bestaande sociale rechten. Zo moeten de lidstaten advies en richtsnoeren verstrekken over de rechten en plichten in de context van atypische contracten en nieuwe vormen van werk, zoals platformwerk. De sociale partners kunnen hierbij een belangrijke rol spelen en de lidstaten moeten hen ondersteunen bij het bereiken en vertegenwoordigen van mensen in atypisch werk en platformwerk. De lidstaten moeten ook steun verlenen voor handhaving — met name in de vorm van richtsnoeren of specifieke opleidingen voor arbeidsinspecties — wat betreft de uitdagingen die voortvloeien uit nieuwe vormen van arbeidsorganisatie, zoals algoritmisch beheer, gegevenscontrole en permanent of semi-permanent telewerken.

Voortbouwend op de bestaande nationale praktijk en met het oog op een effectievere sociale dialoog en betere sociaal-economische resultaten — met name in tijden van crisis zoals met de oorlog in Oekraïne — moeten de lidstaten de sociale partners tijdig op zinvolle wijze betrekken bij het formuleren en uitvoeren van werkgelegenheidsgerelateerde, sociale en, in voorkomend geval, economische hervormingen en beleidslijnen, onder meer door een verbeterde capaciteit van de sociale partners te ondersteunen. De lidstaten moeten de sociale dialoog en collectieve onderhandelingen bevorderen. De sociale partners moeten worden aangemoedigd te onderhandelen en collectieve overeenkomsten te sluiten op gebieden die voor hen van belang zijn, met volledige inachtneming van hun autonomie en het recht op collectieve actie.

Waar relevant moeten de lidstaten, voortbouwend op de bestaande nationale praktijk, rekening houden met de ervaring die de betrokken maatschappelijke organisaties hebben opgedaan op het gebied van werkgelegenheid en sociale kwesties.

Richtsnoer 8: Gelijke kansen voor iedereen bevorderen, sociale inclusie stimuleren en armoede bestrijden

De lidstaten moeten inclusieve arbeidsmarkten bevorderen die voor iedereen openstaan, door doeltreffende maatregelen te nemen om alle vormen van discriminatie te bestrijden en gelijke kansen voor iedereen, en met name ondervertegenwoordigde groepen op de arbeidsmarkt, te bevorderen, met de nodige aandacht voor de regionale en territoriale dimensie. Zij moeten zorgen voor gelijke behandeling op het gebied van werkgelegenheid, sociale bescherming, gezondheidszorg en langdurige zorg, onderwijs en toegang tot goederen en diensten, ongeacht geslacht, ras of etnische afkomst, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid.

De lidstaten moeten de socialebeschermingsstelsels moderniseren om te voorzien in een toereikende, doeltreffende, efficiënte en houdbare sociale bescherming voor iedereen, in alle levensfasen, waarbij sociale inclusie en opwaartse sociale mobiliteit worden gestimuleerd, arbeidsmarktparticipatie wordt aangemoedigd, sociale investeringen worden ondersteund, armoede wordt bestreden en ongelijkheid wordt aangepakt, onder meer via de opzet van hun belasting- en uitkeringsstelsels en door het herverdelend effect van hun beleid te beoordelen. Het aanvullen van algemene benaderingswijzen met selectieve zal de doeltreffendheid van de socialebeschermingsstelsels verhogen. De modernisering van de socialebeschermingsstelsels moet tevens gericht zijn op het verbeteren van hun weerbaarheid tegen veelzijdige uitdagingen.

De lidstaten moeten de drie componenten van actieve inclusie ontwikkelen en in hun beleid opnemen: voldoende inkomenssteun, inclusieve arbeidsmarkten en toegang tot hoogwaardige ondersteuningsdiensten. In de socialebeschermingsstelsels moet iedereen die over onvoldoende middelen beschikt toegang hebben tot toereikende voorzieningen voor een minimuminkomen en moet sociale inclusie worden gestimuleerd door mensen, onder meer via gerichte sociale diensten, aan te moedigen actief deel te nemen aan de arbeidsmarkt en aan het maatschappelijk leven.

De beschikbaarheid van betaalbare, toegankelijke en hoogwaardige diensten zoals voor- en vroegschoolse educatie en opvang, buitenschoolse opvang, onderwijs, opleiding, huisvesting, gezondheidszorg en langdurige zorg is een vereiste om gelijke kansen te garanderen. Er moet bijzondere aandacht worden besteed aan de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting, met inbegrip van armoede onder werkenden, in overeenstemming met het kerndoel van de EU inzake armoedebestrijding voor 2030. Met name kinderarmoede moet worden aangepakt door middel van omvattende en geïntegreerde maatregelen, met name door de volledige uitvoering van de Europese kindergarantie.

De lidstaten moeten ervoor zorgen dat iedereen — met inbegrip van kinderen — toegang heeft tot essentiële diensten. De lidstaten moeten garanderen dat mensen in nood en kwetsbare personen toegang hebben tot passende sociale huisvesting of bijstand op het gebied van huisvesting. Zij moeten zorgen voor een schone en eerlijke energietransitie en energiearmoede aanpakken als een steeds belangrijker vorm van armoede als gevolg van de stijgende energieprijzen, deels ten gevolge van de oorlog in Oekraïne, waar nodig door middel van gerichte tijdelijke inkomenssteunmaatregelen. Ook moet inclusief beleid ter bevordering van de renovatie van woningen worden uitgevoerd. Bij deze dienstverlening moet rekening worden gehouden met de specifieke behoeften van personen met een handicap, onder andere wat toegankelijkheid betreft. Voor dak- en thuisloosheid is een specifieke aanpak nodig. De lidstaten moeten tijdige toegang tot betaalbare preventieve en curatieve gezondheidszorg en langdurige zorg van goede kwaliteit garanderen, en tegelijk de houdbaarheid ervan op lange termijn vrijwaren.

Ingevolge de activering van de richtlijn inzake tijdelijk bescherming¹ moeten de lidstaten vluchtelingen uit Oekraïne een passend niveau van bescherming bieden, waaronder verblijfsrechten, toegang tot en integratie in de arbeidsmarkt, toegang tot onderwijs en opleiding en tot huisvesting, evenals tot socialezekerheidsstelsels, medische zorg, sociale voorzieningen of andere vormen van bijstand, en middelen van bestaan. Kinderen moeten toegang krijgen tot educatie en opvang en essentiële diensten, in overeenstemming met de Europese kindergarantie. Voor niet-begeleide kinderen en tieners moeten de lidstaten het recht op wettelijke voogdij garanderen.

Door de stijgende levensverwachting en demografische veranderingen moeten de lidstaten ervoor zorgen dat de pensioenstelsels voor werknemers en zelfstandigen toereikend en houdbaar blijven; de stelsels moeten vrouwen en mannen gelijke kansen bieden om pensioenrechten te verwerven en op te bouwen, onder meer via aanvullende stelsels die een toereikend inkomen op latere leeftijd garanderen. Pensioenhervormingen moeten gepaard gaan met maatregelen om de pensioenkloof tussen mannen en vrouwen te verkleinen en om het beroepsleven te verlengen, bijvoorbeeld door de effectieve pensioenleeftijd op te trekken, met name door de arbeidsparticipatie van ouderen te faciliteren, en moeten worden ingepast in strategieën voor actief ouder worden. De lidstaten moeten een constructieve dialoog met de

¹ Richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale instroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanningen van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen.

sociale partners en andere belanghebbenden aangaan en ervoor zorgen dat de hervormingen geleidelijk worden ingevoerd.